Euroopa Liidu
Teataja

ET
L-seeria

2026/1007

8.5.2026

KOMISJONI SOOVITUS (EL) 2026/1007,

30. aprill 2026,

energiakogukondade arengu toetamise ja oma tarbeks toodetud energia tarbimise võimaluste maksimaalse ärakasutamise kohta

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292,

ning arvestades järgmist:

(1) Käesolev soovitus hõlmab selliseid oma tarbeks toodetud taastuvenergia tarbijaid, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001 ([1]) artikli 2 punktis 14, ja selliseid aktiivseid tarbijaid, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944 ([2]) artikli 2 punktis 8, kes toodavad taastuvenergiat oma tarbeks (edaspidi „oma tarbeks toodetud energia tarbimine“), sealhulgas direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punktis 10a määratletud energiajagamise kaudu. Samuti hõlmab käesolev soovitus direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 16 määratletud taastuvenergiakogukondi ja direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punktis 11 määratletud kodanike energiakogukondi, kes toodavad ise taastuvenergiat ja osutavad muud liiki energiapõhiseid teenuseid.

(2) Vastavalt direktiivi (EL) 2019/944 artiklile 15a peavad liikmesriigid kehtestama energiajagamise õiguse, millega tagatakse muu hulgas järgmine: „kõigil kodumajapidamistel, väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel, avaliku sektori asutustel ning kui liikmesriik on nii otsustanud, muudel lõpptarbijate kategooriatel on õigus osaleda energiajagamises aktiivsete tarbijatena.“ Selle õiguse järjekindel rakendamine on äärmiselt oluline uute ärimudelite kasutuselevõtuks, kohalike investeeringute stimuleerimiseks ja süsteemi paindlikkuse suurendamiseks.

(3) Kavas „REPowerEU“ ([3]) on rõhutatud energiakogukondade ja oma tarbeks toodetud energia tarbimise potentsiaali, et aidata lahendada volatiilsete ja kõrgete energiahindade probleemi, ning liikmesriike kutsutakse üles kiiremini üle võtma paketti „Puhas energia kõikidele eurooplastele“. ELi päikeseenergia strateegias ([4]) on konkreetselt tunnistatud energiakogukondade ja oma tarbeks toodetud energia tarbimise suurt potentsiaali, et kiirendada päikeseenergia kasutusevõtmist. Selles on esitatud ühine poliitiline eesmärk luua kõikides rohkem kui 10 000 elanikuga omavalitsustes 2025. aastaks vähemalt üks taastuvenergiapõhine energiakogukond. Euroopa Parlamendi ja nõukogu energiatõhususe direktiivis (EL) 2023/1791 ([5]) on palutud üle 45 000 elanikuga kohalikel omavalitsustel hinnata, missugune on energiakogukondade roll kohalikes kütte- ja jahutuskavades.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj).

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (ELT L 158, 14.6.2019, lk 125, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj).

([3]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kava „REPowerEU““ (COM(2022) 230 final).

([4]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi päikeseenergia strateegia“, COM(2022) 221 final.

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/1791, mis käsitleb energiatõhusust ja millega muudetakse määrust (EL) 2023/955 (uuesti sõnastatud) (ELT L 231, 20.9.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj).

(4) ELi raamistikus rõhutatakse õigluse ja kaasatuse küsimust. Nii Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2023/955 ([6]) kui ka komisjoni soovituses (EL) 2023/2407 ([7]) on tunnistatud energiakogukondade ja oma tarbeks toodetud energia tarbimise kavade (näiteks energiajagamine) potentsiaali vähekaitstud leibkondade ja energiaostuvõimetute leibkondade kaitsmises. Seepärast peaksid liikmesriigid soodustama inimeste, sealhulgas vähekaitstud leibkondade, energiaostuvõimetute leibkondade ja puuetega inimestega leibkondade kaasamist energiakogukondadesse ja taastuvenergiaprojektidesse.

(5) Hästi kavandatud tugiraamistikud energiakogukondade ning oma tarbeks toodetud energia individuaalse tarbimise ja energiajagamise jaoks võivad toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba 20. põhimõtte ellurakendamist, milles kinnitatakse igaühe õigust saada kvaliteetseid esmatähtsaid teenuseid, sealhulgas energiavarustust.

(6) Taskukohase energia tegevuskavas, ([8]) mille komisjon esitas 26. veebruaril 2025, on seatud eesmärk muuta energia taskukohaseks, kiirendada taastuvenergia kasutuselevõttu ning vähendada liidu sõltuvust fossiilkütustest ja energiaimpordist. Samuti aitab see kaasa puhta tööstuse kokkuleppes ([9]) seatud eesmärkide saavutamisele, suurendades kohalikke investeeringuid, konkurentsivõimet ja sotsiaalset õiglust lihtsustatud, prognoositavate ja läbipaistvate raamistike abil. Nende eesmärkide saavutamiseks püütakse kodanike energiapaketi ([10]) abil veelgi suurendada kodanike ja kogukondade osalemist energiasüsteemi ümberkujundamises ning anda neile võimalus toota, salvestada, tarbida, jagada või müüa oma taastuvenergiat, et oleks võimalik saada stabiilselt energiat taskukohaste hindadega.

(7) Kuna energiakogukondade tegevus sõltub nende kaasamisest ja sageli vabatahtlikust tööst, napib neil selgelt tehnilist suutlikkust, aega ja rahalisi vahendeid, mis mõjutab nii projektide arendamist kui ka pääsu energiaturgudele. Eriti keeruline on energiakogukondadel saada rahalisi vahendeid varajastes projektiarenduse etappides, hallata keerukaid haldusmenetlusi, investeerida tehnilisse taristusse või korraldada tegevust turul ([11]).

(8) Selleks et sellistest piirangutest üle saada ja hõlbustada võrdset arengut kogu liidus, peaks energiakogukondadel oleks võimalus tekkida, mitmekesistuda ja kasvada ning selleks tuleks tagada selged ja sidusad raamistikud, üldsuse teadlikkus ja õiglane kohtlemine, minimeerida regulatiivseid ja haldustõkkeid kõigil asjaomastel energiaturgudel ja kõigis sektorites, anda suuniseid tehniliste ja finantsaspektide kohta ning võimaldada lihtsamini saada rahalisi vahendeid. Suutlikkuse suurendamise toetamine võib muuta energiakogukondi veelgi professionaalsemaks ja sõltumatumaks ning energiakogukondade üldisel väljakujundamisel on väga olulisel kohal tehnilised vahendid. Kohalike omavalitsuste ja eelkõige energiakogukondade liitude teiseste struktuuride või liitude toetamine võib olla tõhus vahend, mille abil kiirendada nende arengut ja suurendada nende suutlikkust osaleda ressursimahukamates sotsiaalselt ja tehnoloogiliselt uuenduslikes projektides.

(9) Oma tarbeks toodetud taastuvenergia tarbimist takistavad väga konkreetsed asjaolud seoses rahastamise, loamenetluse, võrguga liitumise ja keerukate haldusmenetlustega. Need takistused mõjutavad väikese sissetulekuga leibkondi ja väiketarbijaid ebaproportsionaalselt. Kaasamisel on olulised järgmised aspektid: lihtsustamine, loamenetluse ühtsete kontaktpunktide ja muude ühtsete kontaktpunktide lõimimine, rahaline sihttoetus ning kolmandate isikute poolne või kollektiivne rahastamine, näiteks liisimine, energiatõhususlepingud või kogukondlikud investeerimiskavad. Kogu liidus ühtse lähenemisviisiga energiakogukondadele ja energiajagamisele on võimalik vahetada parimaid tavasid ja võtta piiriüleselt kasutusele uuenduslikke ärimudeleid. Sellist ühtset lähenemisviisi aitavad saavutada mõistete määratlemise, tasustamise, võrkude lõimimise ja tarbijakaitse ühised põhimõtted.

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta määrus (EL) 2023/955, millega luuakse kliimameetmete sotsiaalfond ja muudetakse määrust (EL) 2021/1060 (ELT L 130, 16.5.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/955/oj).

([7]) Komisjoni 20. oktoobri 2023. aasta soovitus (EL) 2023/2407 energiaostuvõimetuse kohta (ELT L, 2023/2407, 23.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj).

([8]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Taskukohase energia tegevuskava. Energialiidu tõelise väärtuse ärakasutamine taskukohase tõhusalt toodetud puhta energia tagamiseks kõikidele eurooplastele“, COM(2025) 79 final, Brüssel, 26.2.2025.

([9]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava“, COM(2025) 85 final.

([10]) COM(2026) 115 final.

([11]) Vt Euroopa kodanike energiatõhususteemalise paneelarutelu soovitused 9 ja 10, energiatõhususpaneel – kodanike kaasamise platvorm.

(10) Proportsionaalne ja mittediskrimineeriv kohtlemine ning kohandatud abi võrguga liitumise menetlustes ja rakendustes lihtsustavad taastuvenergia tootmise rajatiste liitumist võrkudega.

(11) Energiajagamine koos tarbimiskaja, koormuse nihutamise või energia salvestamisega võib aidata säästa nii tarbijate kui ka energiasüsteemide kulusid. Selleks peavad mõõtmis- ja tarbimisandmed olema kättesaadavad ning andmed ristkasutatavad.

(12) Kooskõlas komisjoni tegevuskavaga lihtsustamise ja parema õigusloome kohta on käesoleva soovituse eesmärk anda liikmesriikidele praktilisi suuniseid, kuidas tagada energiakogukondi ja oma tarbeks toodetud energia tarbimise kavasid, sealhulgas energiajagamist käsitlevate liidu õigusaktide sidus, proportsionaalne ja kodanikusõbralik rakendamine.

(13) Liikmesriigid peaksid lihtsustama energiakogukondade loomise, toimimise ja arendamisega seotud haldusmenetlusi ning oma tarbeks toodetud energia tarbimisele ja aruandlusele kehtestatud nõudeid. Rakendamisel tuleks tugineda olemasolevatele struktuuridele ja digivahenditele ning tagada sidusus, kulutõhusus ning minimaalne halduskoormus tarnijatele, tarbijatele ja liikmesriikide ametiasutustele.

(14) Selleks et toetada liikmesriike käesoleva soovituse rakendamisel, kavatseb komisjon võtta mitmeid meetmeid energiakogukondade edasiseks arendamiseks ja väljakujundamiseks liidus ning toetada liidu õigusaktide rakendamist. Need meetmed on sätestatud käesoleva soovituse lisas esitatud tegevuskavas,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA SOOVITUSE:

Liikmesriikidel soovitatakse võtta järgmisi meetmeid.

1. Direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punkti 8 järgimiseks vajalike õigus- ja haldusnormide jõustamisel **tagada aktiivse tarbija mõiste ja oma tarbeks toodetud taastuvenergia tarbija mõiste** ([12]) **sidusus**, pidades silmas õigusi ja kohustusi, mis on seotud oma tarbeks toodetud taastuvenergia individuaalse tarbimisega ([13]) ja energiajagamisega ([14]), ning tehes vahet kõnealuste mõistetega hõlmatud isikute ja äriliste osalejate vahel, kuid samal ajal tagades võimalused kõigile kodanikele, sealhulgas üürnikele, korrusmajade elanikele, vähekaitstud leibkondadele ja energiaostuvõimetutele inimestele, näiteks naistele ja muudele diskrimineerimise ohus olevatele rühmadele, kes on ebaproportsionaalselt mõjutatud.

2. **Selgelt teha vahet taastuvenergiakogukondade** ([15]) **ja kodanike energiakogukondade** ([16]) vahel liikmesuse struktuuri, juhtimisnõuete ja eesmärgi alusel ning rõhutada konkreetsete energiakogukondade konkreetseid eeliseid ja kasutegureid, et tagada nende sidusus ja eesmärkide selgus.

3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu muutmisdirektiivi (EL) 2024/1711 ([17]) artikli 15a sätete ülevõtmisel ja rakendamisel luua **ühiselt tegutsevate aktiivsete tarbijate jaoks tugiraamistik,** mis on kooskõlas oma tarbeks toodetud taastuvenergia individuaalsete tarbijate õigustega, mis on sätestatud direktiivi (EL) 2018/2001 artiklis 21, ja aktiivsete tarbijate õigustega, mis on sätestatud direktiivi (EL) 2019/944 artiklis 15.

4. Võtta täielikult üle energiakogukondi ja oma tarbeks toodetud energia tarbimist käsitlevad ELi õigusaktid ([18]) ning rakendada tugiraamistikke, mis aitavad kaasa energiakogukondade edasisele arengule **kütte- ja jahutussektoris, elektrienergiasektoris ja hoonete renoveerimise sektoris**, võimaldades energiakogukondadel saavutada liidu üldisi renoveerimis- ja taastuvenergiaeesmärke.

([12]) Määratletud direktiivis (EL) 2018/2001.
([13]) Kooskõlas direktiivi (EL) 2018/2001 artikliga 21.
([14]) Kooskõlas direktiivi (EL) 2019/944 artikliga 15a.
([15]) Määratletud direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 16.
([16]) Määratletud direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punktis 11.
([17]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1711, millega muudetakse direktiive (EL) 2018/2001 ja (EL) 2019/944 seoses liidu elektrituru korralduse parandamisega (ELT L, 2024/1711, 26.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj).
([18]) Direktiiv (EL) 2019/944, eriti selle artikli 2 punktid 8, 10a ja 11 ning artiklid 15, 15a ja 16, ning direktiiv (EL) 2018/2001, eriti selle artikli 2 punkt 16 ning artikli 21 ja 22.

Juhtimine ja järelevalve

5. Töötada välja **riiklik energiakogukondade ja oma tarbeks toodetud energia tarbimise strateegia**, sealhulgas hinnata võimalikku panust ELi 2030. ja 2040. aasta energiaeesmärkide saavutamisse, tuginedes potentsiaali ja takistuste hindamisele kooskõlas direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 21 punktiga 6 ja artikli 22 punktiga 3, ning anda edusammudest aru lõimitud riiklikes energia- ja kliimaalastes eduaruannetes.

6. Määrata pädev asutus või organ, kes **hindab ja jälgib** korrapäraste ajavahemike järel ja võimaluse korral koostöös Euroopa Komisjoniga **energiakogukondade ja oma tarbeks toodetud energia tarbimise rahalise, sotsiaalse ja keskkonnaalase kasu potentsiaali ja mõju**, geograafiliste ja demograafiliste näitajatega seotud takistuste kõrvaldamist ning energiakogukondade ja oma tarbeks toodetud energia tarbimise arendamiseks seatud üldisemaid poliitilisi eesmärke või sihte, tehes seda muu hulgas asjaomastelt sidusrühmadelt kogutud andmete ja direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 15b kohase kaardistamisega saadud teabe põhjal.

7. Luua **põhjalikud ja ajakohased riiklikud energiakogukondade registrid**, mida saab kasutada nõuetele vastavuse, projektiandmete ja organisatsiooniliste näitajate jälgimiseks, ilma et konkreetsele energiaalasele tegevusele kehtestataks ebaproportsionaalseid tasusid või haldusnõudeid.

8. Kaasata tarbijad, sealhulgas energiaostuvõimetud leibkonnad, üürnikud ja sotsiaaleluruumide elanikud, sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskonna organisatsioonid, ettevõtjad, kohalikud omavalitsused, energiakogukonnad ja/või nende esindajad käesoleva soovituse rakendamisse **korrapäraste konsultatsioonide ja struktureeritud dialoogi** kaudu.

Loamenetlus ja süsteemide lõimimine

9. **Kaotada väikesemahulistele päikeseenergiaseadmetele ja salvestusseadmetele lubade andmise menetlused**, kehtestada soojuspumpade, elektrisõidukite ja elektrisõidukite laadimise punktidega seotud meetmed ning lihtsustada nende liitumist võrguga, kehtestades konkreetsed ja mõistlikud tähtajad lõpptarbijate ja energiakogukondade teavitamiseks ning kõrvaldades haldusnõuded ja regulatiivsed takistused ([19]) pistikühendusega akude ja rõdule paigaldatavate kuni 800 W võimsusega päikeseenergiaseadmete puhul.

10. Tagada õigeaegsed, läbipaistvad, proportsionaalsed ja lihtsad **võrguga liitumise menetlused** kooskõlas ettepanekuga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega muudetakse direktiive (EL) 2018/2001, (EL) 2019/944 ja (EL) 2024/1788 seoses loamenetluste kiirendamisega, ([20]) võimaldades tagatisraha tagasi nõuda või seda vähendada, kui valmidusastme kriteeriumid on täidetud, kehtestades konkreetsed tähtajad lõpptarbijate ja energiakogukondade teavitamiseks menetlustest, maksumusest ja heakskiidu saamisest, osutades sihtotstarbelist abi või andes juhtnööre seoses taotluste esitamisega ning võimaluse korral leevendades halduslikke ja tehnilisi nõudeid ning samal ajal koheldes kõiki mittediskrimineerivalt ja proportsionaalselt kooskõlas liidus kehtiva raamistikuga.

11. Tagada, et võrguettevõtjad võtavad võrgu arengukavades arvesse oma tarbeks toodetud energia tarbimise ja energiakogukonna tegevuse eeldatavat kasvu ja mõju, et oleks võimalik teha ennetavaid investeeringuid.

12. Kui võrgu võimsust napib ja kui on tehniliselt võimalik, siis **tagada, et energiajagamiskavades osalevad energiakogukonnad ja -tarbijad saaksid** kooskõlas direktiivi (EL) 2019/944 artikliga 6a **sõlmida võrguettevõtjatega paindliku liitumislepingu**, kui nad käitavad salvestusseadmeid või tarbivad oma tarbeks toodetud energiat kohapeal suures mahus.

13. Võimaldada kodanike energiakogukondadel hallata **suletud jaotusvõrke** kooskõlas direktiivi (EL) 2019/944 artikli 16 lõikega 4 ja artikli 38 lõikega 2 ning taastuvenergiakogukondadel arendada ja käitada oma tegevuspiirkonnas taastuvenergiapõhiseid **kütte- ja jahutusvõrke**.

([19]) Vt ka ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (millega muudetakse direktiive (EL) 2018/2001, (EL) 2019/944 ja (EL) 2024/1788 seoses loamenetluste kiirendamisega) kohta (COM(2025) 1007 final).

([20]) COM(2025) 1007 final.

Standardne energiajagamismeetod

14. Näha ette võimalus jagada energiat samas pakkumispiirkonnas või väiksemas geograafilises **piirkonnas, innustada riigi reguleerivaid asutusi hindama kohaliku energiajagamise paindlikkuse potentsiaali** kooskõlas võrguskeemiga ja kasutada seda teavet kulupõhiste võrgutasude kohaldamisel.

15. **Tagada** kooskõlas direktiivi (EL) 2019/944 artiklitega 15 ja 16 ning direktiivi (EL) 2018/2001 artiklitega 21 ja 22, **et energiajagamises ja -kogukondades osalevate lõpptarbijate suhtes ei kehtestataks ebaproportsionaalseid ega diskrimineerivaid menetlusi, nõudeid või tarnekohustusi**.

16. **Luua tingimused, et hõlbustada riigi reguleerivatel asutustel teha järelevalvet eraldiseisvatele tarnijatele kehtestatud selliste tasude kaotamise üle, mis on fikseeritud ja ületavad** energiajagamisest tulenevaid **otseseid kulusid**.

17. **Määrata riiklik pädev asutus, kes annab teavet** energiajagamise kohta, sealhulgas tegutseb kasutajatoena, koostab tegutsevate energiajagamise korraldajate loendi ja vabatahtlikud näidislepingud ning jagab tehnilist, õigus- ja majandusalast ning praktilist teavet.

18. Tagada, et pädevad asutused kehtestavad lihtsad, läbipaistvad ja digitaalsed energiajagamise kokkulepete **registreerimise menetlused** ning kui energiajagamises osalevate lõpptarbijate arv ületab teatava määra, käsitada sellist energiajagamist asutusesisesena, et ühtlustada teabevahetus- ja registreerimisprotsessi.

19. Energiajagamise rakendamiseks võtta vastu koostalitlusvõimeline, turvaline ja standarditud **andmehaldus- ja -vahetussüsteem**.

20. Tagada asjakohaste **mõõtmisandmete kättesaadavus reaalajalähedases ajavahemikus,** ([21]) **mis on vähemalt nii lühike nagu energiaturumääruse** ([22]) **artikli 2 punktis 15 määratletud tasakaaluarvelduseriood, ning tarkvaravahendid** kõigile asjaomastele isikutele, sealhulgas lõpptarbijatele, tarnijatele ning asjakohasel juhul ka energiajagamise korraldajatele ja energiakogukondadele, et muu hulgas toetada energiajagamis- ja paindlikkusteenuseid.

21. Tagada, et staatilised energiajagamispõhimõtted ([23]) vaadataks korrapäraselt läbi ja tehtaks kättesaadavaks lõppklientidele, ning soodustada **järkjärgulist üleminekut staatilistelt energiajagamispõhimõtetelt dünaamilistele põhimõtetele**, et optimeerida väärtust nii energiasüsteemi kui ka energiajagamises osalejate jaoks.

22. Võimaldada riikide reguleerivatel asutustel rakendada **regulatiivseid testkeskkondi**, et katsetada jaotamist ja mõõtmist mitmes arvestis ja kohas, jaotamismeetodeid, tasude kavandamist, tasakaalustamiskohustust, andmevahetust ja arveldust ning tarbijakaitset ja maksustamist.

Tasu oma tarbeks toodetud energia tarbimise maksimeerimise eest

23. Kiirendada **nutiarvestite kasutuselevõttu** mõistliku aja jooksul ning võtta kasutusele koostalitlusvõimelised andmevahetussüsteemid, mis võimaldavad täpselt mõõta oma tarbeks toodetud energia tarbimist, selle kohta täpse arve esitada ja seda optimeerida.

([21]) Määratletud direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punktis 26.

([22]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/943, milles käsitletakse elektrienergia siseturgu (ELT L 158, 14.6.2019, lk 54, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj).

([23]) Energiajagamisalgatuse loomisel tuleb vastu võtta erivalem, millega määratakse kindlaks, kuidas konkreetsete energiajagamises osalejate energiaarvete arvutamisel võtta arvesse jagatud tootmist. Seda nimetatakse jaotamiskoefitsiendiks või -põhimõtteks.

24. Tagada, et ülemäärase elektrienergia eest, mida arvestist tarbija pool ise ei tarbita ega jagata, **makstakse õiglast tasu vastavalt turusignaalidele** , kajastades selle väärtust nii tarbijate kui ka süsteemi jaoks.

25. Kui töötatakse välja operatiivseid toetuskavu oma tarbeks toodetud elektri suunamiseks võrku, siis kaaluda **selliste turupreemiate kehtestamist, mis stimuleerivad oma tarbeks toodetud energia optimaalsemat tarbimist**, sealhulgas energiajagamise kaudu.

Pääs asjaomastele energiaturgudele

26. Rakendada **paindlikku litsentsimiskorda**, mis võimaldab energiakogukondadel koos määruse (EL) 2019/943 artikli 2 punktis 14 määratletud tasakaaluhalduriga tarnida energiat või osutada paindlikkusteenuseid lõpptarbijatele.

27. **Edendada koostööd energiatarnijate ja -vahendajatega**, kes on määratletud direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punktis 19, et lihtsustada energiaga kauplemist või suurendada paindlikkust nende energiakogukondade või lõpptarbijate jaoks, kes tegutsevad energiaostulepingute, vastastikuse kauplemise korra või paindlikkusteenuslepingute alusel, ning samal ajal kehtestada kaitseklauslid, et kaitsta energiakogukondi, aktiivseid tarbijaid ja taastuvenergiat oma tarbeks tootvaid tarbijaid võimsamate turuosaliste poolse kuritarvitamise eest.

28. Tagada, et **kohalike energiateenuste turgude** kohta kehtivad pakkumiste miinimummahud, lepingute kestus, turulepääsumudelid ja eelvaliku **nõuded** võimaldavad energiakogukondade või energiajagamisrühmade hallatavate väiksemate koondvaradega osaleda otse või energiavahendaja kaudu, ning luua regulatiivsed testkeskkonnad selliste turukorralduselementide katsetamiseks ja kohandamiseks kontrollitud keskkonnas.

Juurdepääs avaliku sektori rahalistele vahenditele ja erasektoripoolsele rahastamisele

29. **Toetada investeerimist** lõimitud süsteemidesse, sealhulgas väikesemahulistesse päikeseenergiaseadmetesse, salvestusseadmetesse või taastuvenergiapõhistesse kütte- ja jahutussüsteemidesse, sealhulgas osana hoonete renoveerimise programmidest, mis on suunatud vähekaitstud kogukondadele.

30. Kaaluda võimalust kohaldada vähendatud käibemaksumäära või maksuvabastust konkreetsete väga tõhusate keskkonnasäästlike küttesüsteemide ja päikesepaneelide suhtes kooskõlas käibemaksumäärasid käsitleva käibemaksudirektiiviga 2006/112/EÜ, ([24]) mida on muudetud nõukogu direktiiviga (EL) 2022/542 ([25]).

31. **Kasutada täielikult ära olemasolevaid Ühtekuuluvusfondi ja muid asjakohaseid liidu rahalisi vahendeid**, mis on kättesaadavad programmitöö perioodil 2021–2027, ning muid rahastamisvahendeid, et rahaliselt toetada energiakogukondi ja oma tarbeks toodetud energia tarbimist nii linna- kui ka maapiirkondades ja üleminekuetapis olevates söekaevanduspiirkondades või muudes piirkondades, mida üleminek vähese süsinikuheitega majandusele eriti mõjutab.

32. **Selgitada välja rahastamispuudujäägid** olelusringi eri etappides ning **kehtestada** energiakogukondade jaoks **sihtotstarbelised rahastamisprogrammid ja -vahendid**, eelkõige stardiraha (arenduseelses) etapis.

33. **Tagada**, et üldiste rahastamiskavade ning taastuvenergia- ja energiatõhususprojektide jaoks mõeldud rahastamisvahendite kohta kehtestatakse **konkreetsed raamistikud, mis lihtsustavad rahaliste vahendite kättesaadavust energiakogukondade jaoks** ([26]), eelkõige energiakogukondade liitude kaudu,

([24]) Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, 11.12.2006, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/112/oj).

([25]) Nõukogu 5. aprilli 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/542, millega muudetakse direktiive 2006/112/EÜ ja (EL) 2020/285 käibemaksumäärade osas (ELT L 107, 6.4.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/542/oj).

([26]) Sealhulgas näiteks väikesemahulise rahastamise, teadlikkuse suurendamise või taotlemisel osutatava toetuse kaudu.

Teadlikkuse ja suutlikkuse suurendamise toetus

34. **Soodustada** kogukonnaenergia ja energiajagamise teemade kaasamist **haridusse ja koolitusse, sealhulgas kutseõppekavadesse**, seda eelkõige koostöös ülikoolide ning kutse- ja tehnikakoolidega ning kooskõlas töökohapõhise väljaõppe kavadega, mida toetatakse programmist „Erasmus+“, oskuste paktist ja selle ulatuslikest oskustealastest partnerlustest taastuvenergia valdkonnas ning Euroopa Sotsiaalfond± vahenditest.

35. **Toetada noorte ja üldsuse kaasamise algatusi ning maapiirkondades ja äärealadel asuvate kogukondade esindajate kaasamise meetmeid**, et suurendada teadlikkust, aidata muuta käitumisharjumusi ning soodustada kodanike osalemist energiakogukondades, oma tarbeks toodetud energia tarbimist ja energiajagamist.

36. **Teavitada** selgelt ja piisavalt aegsasti eelseisvatest **tasustruktuuride ja tasustamismehhanismide muudatustest**, kehtestades sealjuures üleminekuperioodid ning andes tarbijatele suuniseid mõju ja võimaluste kohta.

37. **Võimendada olemasolevaid ühtse kontaktpunkti** struktuure või samalaadseid mehhanisme **või luua** sellised struktuurid või mehhanismid, et tagada energiakogukondadele ja tarbijatele ühtne veebipõhine ja võimaluse korral füüsiline liides, mille kaudu saab põhjalikku ja kasutajasõbralikku tehnika-, õigus-, haldus-, majandus- ja finantsalast nõu, juhiseid, suuniseid ja materjale, näiteks vorme, ning oleks võimalik esitada taotlusi ja jälgida lubade, litsentside ja toetuskavade menetlemise kulgu.

38. **Anda kohalikele omavalitsustele juhiseid, teadmiste jagamise võimalusi, tehnilisi suuniseid ja projektijuhtimiskoolitusi**, et suurendada nende osalust energiajagamisprojektides ja energiakogukonna projektides, mis hõlmavad energiaostuvõimetuid leibkondi, ja toetada selliseid projekte, ning et soodustada selliste taristumahukate projektide arendamist nagu kodanikualgatusel põhinev kütte- ja jahutussüsteem.

39. **Edendada energiakogukondade liite ja teiseseid struktuure ning toetada nende suutlikkuse suurendamist**, et need saaksid osutada energiaga seotud teenuseid, ning **muuta rahastamine ja tehnilise abi teenused** kohalike energiakogukondade jaoks **kättesaadavamaks**.

Piirkondlik ja piiriülene koostöö

40. **Soodustada piiriülest osalemist** kodanike energiakogukondade ja taastuvenergiakogukondade tegevuses ning uurida võimalusi luua piiriüleseid energiakogukondi eelkõige piirialadel ja kõrvaldada ühisinvesteeringuid, jagatud võrgu kasutamist või piiriülest energiajagamist takistavad õiguslikud ja haldusaspektid.

41. **Kaaluda energiakogukondade lõimimist olemasolevatesse makropiirkondlikesse strateegiatesse ja asjakohastesse tegevuskavadesse** ühtekuuluvuspoliitika ja liidu vahendite toel.

Sotsiaalne kaasamine

42. Määratleda asjakohaselt **mõisted „tõhus kontroll“, „iseseisvus“ ning „sotsiaalne, majanduslik ja keskkonnaalane kasu“**, nagu on märgitud direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 16 taastuvenergiakogukondade kohta esitatud määratluses ja direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punktis 11 kodanike energiakogukondade kohta esitatud määratluses, et muuta mõisted üldsuse jaoks arusaadavaks ja kasutatavaks, vähendada energiakogukonna loomisega seotud halduskoormust ja muuta mõisted usaldusväärsemaks.

43. Edendada **mudeleid, kuidas rahastada energiajagamist kolmandate isikute poolt ja kollektiivselt**, sealhulgas energiakogukondade kaudu, et võimaldada tarbida oma tarbeks toodetud energiat üürnikel, vähese sissetulekuga ja vähekaitstud leibkondadel.

44. Edendada osalemiseks madala lävendiga mudeleid, sealhulgas ettemaksuta võimalusi, sihtotstarbelist, tehnilist, rahalist ja halduslikku toetust energiaostuvõimetutele inimestele, üürnikele, sotsiaaleluruumide elanikele ja puuetega inimestele ([27]) ning tagada kättesaadavad mittedigitaalsed registreerimis- ja toetusvõimalused.

45. Lisada **taastuvenergiat käsitlevatesse võistupakkumistesse** ning taastuvenergia kasutuselevõttu käsitlevatesse **toetuskavadesse, riigihangetesse ja kontsessioonidesse proportsionaalsed ja kaasavad valikukriteeriumid**, et energiakogukonnad saaksid pakkumusi esitada, ning sotsiaalse kõlblikkuse kriteeriumid ja hindamiskriteeriumid.

46. Hinnata kulude ja tulude jaotamise mõju, tagamaks et energiakogukonna ja energiajagamise kavadega seotud kulud ja tulud jaotatakse õiglaselt ning et neis osaleda mittesoovivaid tarbijaid ei diskrimineerita.

47. Muuta üldsusele mõeldud teave kättesaadavaks ka puuetega inimestele kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/882 ([28]) I lisas sätestatud ligipääsunõuetega.

Digitaliseerimine ja innovatsioon

48. Tagada asjakohaste **energiasüsteemi- ja tarbimisandmete kättesaadavus** energiakogukondadele ja lõpptarbijatele kooskõlas kohaldatavate liidu andmekaitse- ja koostalitlusnõuetega, eelkõige direktiivi (EL) 2019/944 artikli 24 alusel kehtestatud nõuetega.

49. Edendada selliste **avatud lähtekoodiga digiplatvormide, juurdepääsetavate** ([29]) **ja asjakohaste tarkvaravahendite ja standarditud liideste** arendamist ja kasutamist, mis võimaldavad lõpptarbijatel ja energiakogukondadel energiat jagada, nõudlust prognoosida ja paindlikkusteenuseid osutada, ning toetada energiakogukonna moodustamist, tagades samal ajal küberturvalisuse ja andmekaitse.

50. Soodustada innovatsioonipartnerlusi ning avaliku ja erasektori koostööd, mille käigus katsetatakse **digitaalseid, tehisintellektipõhiseid ja nutikaid võrgulahendusi** energiakogukondades ja energiajagamisrühmades töö käigus õppimist võimaldavate regulatiivsete testkeskkondade või katseprojektide raames.

Brüssel, 30. aprill 2026

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Dan JØRGENSEN

([27]) Kooskõlas direktiivi (EL) 2019/882 I lisas sätestatud ligipääsunõuetega.
([28]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj).
([29]) Üldsusele mõeldud liidesed peavad olema kättesaadavad puuetega inimestele kooskõlas direktiivi (EL) 2019/882 I lisas sätestatud ligipääsunõuetega.

LISA

Energiakogukondade tegevuskava

Kodanike energiapaketti käsitlevas teatises COM(2026) 115 on komisjon seadnud eesmärgi suurendada energiakogukondade ülesseatud taastuvenergiavõimsust kuni 90 GW-ni. Selleks et kõrvaldada energiakogukondade ees seisvad tehnilised ja rahalised takistused ning toetada liikmesriike käesoleva soovituse rakendamisel, käsitletakse käesolevas tegevuskavas viit valdkonda:

1) tõhusad tugiraamistikud;

2) juurdepääs rahastamisele;

3) teadlikkuse ja suutlikkuse suurendamine;

4) sotsiaalne kaasatus ja üldsuse osalemine;

5) digitaalne innovatsioon ja süsteemide lõimimine.

Selleks et jälgida tegevuskava raames tehtavaid edusamme, vahetada parimaid tavasid ning tugevdada avaliku sektori asutuste, kogukondade ja tööstuse vahelisi partnerlusi, kavatseb komisjon teha järgmist:

— töötada **kodanike energianõustamiskeskuse** raames välja **kogu ELi hõlmavad näitajad** energiakogukondade arengu ja mõju jälgimiseks **ning**

— korraldada 2028. aastal koos liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja sidusrühmade võrgustikega **kodanike energiateemaline dialoog**.

1. **Tõhusad tugiraamistikud**

Selleks et vähendada regulatiivse olukorra ebakindlust, mis on tingitud taastuvenergiakogukondi ja kodanike energiakogukondi määratlevate ELi direktiivide puudulikust või hilinenud ülevõtmisest, kavatseb komisjon teha järgmist:

— hinnata vajadust veelgi lihtsustada **ELis kehtivaid määratlusi**;

— iga-aastase kodanike energiafoorumi ja tarbijate energiapoliitikat käsitleva regulatiivse ümarlaua raames jätkata koostööd ELi liikmesriikidega, riiklike energeetikasektorit reguleerivate asutustega, jaotusvõrguettevõtjatega ja energiakogukondade esindusorganisatsiooni(de)ga, kes tegelevad energiakogukondi ja oma tarbeks toodetud energia tarbimist käsitlevate ELi õigusaktide ja sellekohase soovituse rakendamisega;

— kodanike energianõustamiskeskuse ja muude algatuste raames **jälgida siseriiklikke takistusi**, häid tavasid ja tugiraamistikke;

— uurida kaebusi energiakogukondade või energiajagamisega seotud **ebaausate turundustavade** kohta.

2. **Juurdepääs rahastamisele**

Selleks et parandada energiakogukondade juurdepääsu taskukohasele ja usaldusväärsele rahastamisele, suurendada finantsvahendajate ja korraldusasutuste teadlikkust ELis energiakogukondade toetamiseks kättesaadavatest tagatistest ja vahenditest ning anda ka edaspidi varajases etapis toetust energiakogukondade rahastu kaudu, kavatseb komisjon teha järgmist:

— suurendada finantsvahendajate ja energiakogukondade teadlikkust programmi „InvestEU“ **tagatiste kasutamise võimalustest taskukohaste laenude andmisel** koos Euroopa Investeerimisfondiga platvormi „Green Gateway“ (kasutajatugi, e-kommunikatsioon, veebiseminar) kaudu, et maksimeerida selle kasutuselevõttu (2026);

— avaldada kodanike energianõustamiskeskuse kaudu **kogukonnaenergia rahastamise vahendeid**, et võimalike rahastamismudelite ja -variantide kaudu suunata üldsust ja kogukondi ning võtta kasutusele kogukonnapõhised, turuga lõimitud paindlikkus- ja energiajagamisteenused (2026);

— luua energiakogukondade töörühm **energia- ja korraldusasutuste võrgustiku** raames pärast liikmete vajaduste esialgset hindamist ja konsensust töörühma loomise suhtes, et võtta rohkem kasutusele Ühtekuuluvusfondi vahendeid (2026);

— refinantseerida **energiakogukondade rahastut pärast 2027. aastat**, et pakkuda stardiraha rohkem kui 140 energiakogukonnale äriplaani väljatöötamiseks arenduseelses etapis (2027).

3. **Teadlikkuse ja suutlikkuse suurendamine**

Energiakogukondade kasvamiseks, laienemiseks ja professionaalsemaks muutumiseks on oluline, et neil oleksid energiaalased teadmised, majandus- ja ettevõtlusoskused, tehniline ja õigusalane oskusteave ning võimalused suurendada oma suutlikkust. Seepärast kavatseb komisjon teha järgmist:

— **teavitada kodanikke, kohalikke omavalitsusi ja muid isikuid, näiteks põllumajandustootjaid ja väikeettevõtjaid**, nende õigustest ja võimalustest luua või toetada energiakogukondi linnapeade pakti ja spetsiaalse tarbijaõigusi käsitleva teavituskampaania (2026) kaudu;

— **anda** kodanike energianõustamiskeskuse kaudu energiakogukondadele **tehnilist abi** energiasalvestus-, energiatõhusus- ja taastuvenergiaprojektide arendamiseks (2026);

— võtta kasutusele programmi LIFE puhtale energiale ülemineku allprogrammi rahalised vahendid, et aidata energiakogukondadel kasvada, muutuda professionaalsemaks ning laiendada taastuvenergiaprojekte ja -teenuseid eelkõige vastastikuse õppimise ja teiseste struktuuride kaudu (2026).

4. **Sotsiaalne kaasatus ja üldsuse osalemine**

Energiakogukonnad võivad kaasata üldsust ja olla toeks vähekaitstud leibkondadele ning vähendada energiaostuvõimetute leibkondade arvu. Energiaostuvõimetus võib ebaproportsionaalselt mõjutada ka naisi ja muid diskrimineerimisohus olevaid rühmi. Kaasamisvõimaluse kasutamiseks kavatseb komisjon teha järgmist:

— anda energiaostuvõimetuse nõustamiskeskuse kaudu kohalikele omavalitsustele tehnilist abi, et paremini **kaasata energiakogukondadesse vähekaitstud leibkondi ja energiaostuvõimetuid leibkondi** (2026);

— luua **avaliku sektori hankijate** platvormi raames praktikakogukond, et võtta riigihangetes ja kontsessioonides paremini arvesse kaasamiskriteeriume (2026);

— avaldada kodanike energianõustamiskeskuse ja energiaostuvõimetuse nõustamiskeskuse kaudu **rakendusjuhend kodanike osalemise kohta**, et toetada poliitikakujundajaid sotsiaalselt kaasavate ja kodanike juhitud energiakogukondade väljaselgitamisel ja toetamisel (2026);

— toetada üleminekujärgus söekaevanduspiirkondade algatuse ja muude asjakohaste platvormide kaudu vastastikuse õppe võimalusi, korraldades söe-, turba- ja põlevkivipiirkondades kohapeal **energiakogukonnaalaseid** koolitusi (2027);

— avaldada taastuvenergiaprojektide arendajate ja energiakogukondade vahelise **koostöö standardne näidisleping** (2027).

5. **Digitaalne innovatsioon ja süsteemide lõimimine**

Energiakogukonnad võivad digitehnoloogia, andmeruumide, energiasalvestuse, süsteemide lõimimise ja nutikate võrgulahenduste potentsiaali ära kasutades muutuda tänapäeva energiasüsteemi lahutamatuks osaks ja vähendada elektriarveid. Seepärast kavatseb komisjon teha järgmist:

— võtta kasutusele programmi LIFE puhtale energiale ülemineku allprogrammi rahalised vahendid, et toetada linnu ja kohalikke partnereid, näiteks energiakogukondi, selliste **nutilahenduste** (nt naabruskonna akud, elektrisõidukite laadimise taristu, energiajuhtimissüsteemid jne) **kasutuselevõtul**, mis aitavad optimeerida energiajagamist kohapeal ja suurendada paindlikkust (2026);

— rohkem lõimida energiakogukondi **kohalikku energiaplaneerimisse** energiadialoogide kaudu, mida korraldatakse linnapeade paktile allakirjutanute seas ja kodanike energianõustamiskeskuse raames (2026);

— eraldada programmist „Euroopa horisont“ rahalisi vahendeid, et linnade missiooni raames toetada kogukonna juhitud **mikrovõrke ja kohalikke taastuvenergiapõhiseid küttevõrke** (2026–2027); eraldada programmist „Euroopa horisont“ 12 miljonit eurot, et toetada **tehisintellektipõhiste prognoosimisalgoritmide** väljatöötamist, et optimeerida energiajagamise väärtust süsteemi ja kogukondade jaoks (2026);

— uurida, kuidas standardselt lõimida **kohalikud jaotusvõrgutasandi energiaturud** hulgimüügituruga, et tagada väikeste hajutatud energiasüsteemide tõhus toimimine ja skaleeritav paindlikkus (2027).